

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Redno letno poročilo za leto 2022

OSEBNA OKOLIŠČINA: ZAKONSKI STAN ALI DRUŽINSKI STATUS

- 1.1 Ocene diskriminatornosti predpisov
- 1.2 Priporočila Zagovornika
- 1.3 Ugotavljanje diskriminatornosti ravnanj
- 1.4 Svetovanje, informiranje in podpora
- 1.5 Izobraževanje in ozaveščanje

Osebne okoliščine so tiste prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statusi, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Osebne okoliščine, ki jih določa Zakon o varstvu pred diskriminacijo so:

SPOL

NARODNOST

RASA ALI ETNIČNO POREKLO

JEZIK

VERA ALI PREPRIČANJE

INVALIDNOST

STAROST

SPOLNA USMERJENOST, SPOLNA IDENTITETA IN SPOLNI IZRAZ

DRUŽBENI POLOŽAJ

PREMOŽENJSKO STANJE

IZOBRAZBA

ZDRAVSTVENO STANJE

NOSEČNOST IN/ ALI STARŠEVSTVO

DRŽAVLJANSTVO

KRAJ BIVANJA ALI STALNO PREBIVALIŠČE

ZAKONSKI STAN ALI DRUŽINSKI STATUS

DRUGE OSEBNE OKOLIŠČINE

VSE ALI VEČ OSEBNIH OKOLIŠČIN HKRATI

LEGENDA

Področja družbenega življenja, kjer morajo državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe spoštovati prepoved diskriminacije.

Delo in zaposlovanje

- Pogoji za dostop do zaposlitve, samozaposlitve in poklica (vključno z izbirnimi merili in pogoji zaposlovanja, ne glede na vrsto dejavnosti in na vseh ravneh poklicne hierarhije, vključno z napredovanjem);
- Dostop do vseh oblik in do vseh ravni karijerne orientacije in svetovanja, poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja, nadaljnjega poklicnega usposabljanja in preusposabljanja, vključno z delovno prakso;
- Zaposlitveni pogoji in pogoji dela, vključno s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi in plačami.

Članstvo v sindikatih

- Članstvo in vključevanje v organizacijo delavcev, ali delodajalcev ali v vsako organizacijo, katere člani opravljajo določen poklic, vključno z ugodnostmi, ki jih zagotavljajo take organizacije.

Socialne pravice

- Socialna zaščita, vključno s socialno varnostjo;
- Socialne ugodnosti.

Zdravstveno varstvo

- Zdravstveno varstvo.

Izobraževanje

- Vzgoja in izobraževanje.

Trg dobrin in storitev

- Dostop do dobrin in storitev, ki so na voljo javnosti, vključno s stanovanji, in preskrbo z njimi.

Drugo

- V to področje spadajo zadeve, ki jih ni mogoče uvrstiti v zgornje kategorije in zadeve, ki naslavljajo vsa področja hkrati ali pa splošno področje varstva pred diskriminacijo.

Pregled statusov priporočil

Status priporočila na dan 31. januar 2023:

- Uresničeno: ●
- Neuresničeno: ●

Nekatera priporočila za spodbujanje enakega obravnavanja so sistemska in splošna, njihov cilj je predvsem delovati preventivno in ozaveščati, pogosto pa so poslana več naslovnikom hkrati. V teh primerih so označena kot:

- Sistemsko priporočilo: ●

1.1 Ocene diskriminatornosti predpisov glede osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa

Obdavčenost odpravnin z delodajalci povezanih oseb po oceni Zagovornika ni diskriminatorna

Zakon o dohodnini (ZDoh-2) določa, da odpravnine ob odpovedi pogodbe o zaposlitvi do višine desetih povprečnih mesečnih plač niso obdavčene, kar pa ne velja za odpravnine, ki se izplačajo delavcu, ki je z delodajalcem povezana oseba. Ministrstvo za finance (MF) je na poizvedbo Zagovornika pojasnilo, da gre v tem primeru za temeljne principe obdavčenja povezanih oseb. MF meni, da je naveden cilj sicer mogoče doseči brez posebnega pravila proti zlorabam, vendar je v takšnih primerih dejansko stanje težko dokazljivo v davčnem postopku. Po oceni Zagovornika te določbe niso diskriminatorne. Za potrditev diskriminacije je treba najprej potrditi, da ureditev manj ugodno obravnavo povzroča ljudem z določenimi osebnimi okoliščinami. Status povezane osebe pa ni osebna okoliščina v smislu ZVarD. Med povezane osebe namreč sodijo nekateri družinski člani delodajalca, ki so zaposleni pri njem, pa tudi druge pravne in fizične osebe, ki jih delodajalec kapitalsko ali lastniško nadzira. Zagovornik je ob tem ocenil še, da delavci, ki so povezane osebe, niso v primerljivem položaju z delavci, ki s svojim delodajalcem niso povezani v sorodstvenem ali nadzornem smislu. Zato zanje lahko veljajo drugačna pravila glede obdavčitve odpravnin (050-4/2022/12).

1.2 Priporočila Zagovornika glede osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa

Zagovornik v letu 2022 ni izdal priporočil glede osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa.

1.3 Ugotavljanje diskriminatornosti ravnanj zaradi osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa

Zagovornik v letu 2022 ni izdal odločb o ugotavljanju diskriminatornosti ravnanj zaradi osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa.

1.4 Svetovanje, informiranje in podpora glede osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa

! Diskriminacija zaradi samskega stanu

Na Zagovornika se je obrnila stranka v zvezi z obravnavo samske osebe na delovnem mestu. Pri delodajalcu, ki se šteje za družino prijazno podjetje, naj bi imeli zaposleni z družino prednost pri koriščenju letnega dopusta. Samski zaposleni naj ne bi imeli možnosti koriščenja letnega dopusta med šolskimi počitnicami, med poletnimi počitnicami pa naj bi imeli omejene možnosti izbire terminov za koriščenje dopusta. Stranka je navedla še druge primere delodajalčevih omejitev za koriščenje dopusta, ki jih zaposleni z družinami nimajo. Zagovornik je stranki pojasnil, da bi v njenem primeru za diskriminacijo lahko šlo, če bi zaradi delodajalčevega dajanja prednosti ljudem z otroki ostala brez enakopravnega koriščenja pravice do dopusta. Zagovornik jo je povabil, naj vloži predlog za obravnavo diskriminacije, česar pa stranka ni storila (**0702-167/2022**).

Problematičnost načina upoštevanja dohodkov družinskih članov pri presoji upravičenosti do pravic iz javnih sredstev

V dopisu Zagovorniku je stranka predstavila problematičnost zakonsko določenega načina upoštevanja dohodkov družinskih članov (predvsem partnerjev) v postopkih odločanja centrov za socialno delo o upravičenosti do določenih pravic iz javnih sredstev, konkretno do socialnovarstvenih prejemkov, kot sta denarna socialna pomoč in varstveni dodatek, ter do kritja prispevkov za obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje. Na podlagi svojega primera je stranka predstavila položaj trajno nezaposljivih oseb z invalidnostmi, ki so v zakonski zvezi ali partnerskem razmerju, in ga primerjala s položajem trajno nezaposljivih oseb z invalidnostmi, ki pa so samske. Zagovornik je pojasnil, da v problematiki, ki jo stranka izpostavlja, ne gre za vprašanje diskriminacije, saj stranka primerja dve skupini oseb, ki nista v primerljivih položajih. Na tej različnosti temelji in je upravičeno različno obravnavanje teh oseb s strani centrov za socialno delo ([0702-60/2022](#)).

Oddaja nepremičnine osebi brez otrok

Zagovornik je prejel dopis z vprašanjem, ali je objava na spletnem portalu za nepremičnine, v kateri je navedeno, da se nepremičnina oddaja osebi brez otrok, diskriminatorna. Zagovornik je stranki pojasnil, da najemodajalec v postopku izbire najemnika ne sme diskriminirati na podlagi osebnih okoliščin, kot je npr. starševstvo ([0702-102/2022](#)).

1.5 Izobraževanje in ozaveščanje glede osebne okoliščine zakonskega stanu ali družinskega statusa

Zagovornik je v letu 2022 s pomočjo sredstev javnega obveščanja in objav na družabnih omrežjih izpostavljal položaj posameznih ranljivih skupin in predstavljal specifične osebne okoliščine.